

Balhar, Jan

Za PhDr. Karlem Ficem, CSc.

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 2006, vol. 55, iss. A54, pp. 228-229

ISBN 80-210-4014-9

ISSN 0231-7567

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/100062>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

(2003): „Heteroklitische Formantenpaare im Wechsel ihrer Funktionen“, *General Linguistics* 40, 2000[2003], 53–55.

Z velkého počtu Knoblochových recenzí je třeba zmínit aspoň následující:

Ernout, A. – Meillet, A.: *Dictionnaire étymologique de la langue latine*, 4e éd., Paris 1959, in: *Anzeiger für Altertumswissenschaft* 19, 1966, 244–247.

Kretschmer, P.: *Objektive Konjugation im Indogermanischen*, Wien 1947, in: *Indogermanische Forschungen* 60, 1952, 320–23.

Machek, V.: *Etymologický slovník jazyka českého a slovenského*, Praha, in: *Zeitschrift für Slavistik* 7, 1962, 297–302.

Pisani, V.: *Le lingue dell'Italia antica oltre il latino*, Torino 1953, in: *Göttingische Gelehrte Anzeiger* 208, 1954, 166–179.

Pokorny, J.: *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Bern 1948–59, in: *Kratylos* 4, 1959, 29–41.

Biografii JK do r. 1984 sepsal G. Schmidt; úplnou bibliografii do r. 1984 sestavili H. Bothien, M. Efstathiou a U. Seefloth. Vše jako součást publikace *Sprachwissenschaftliche Forschungen: Festschrift für Johann Knobloch (zum 65. Geburtstag)*, ed. M. Ölberg, G. Schmidt, H. Bothien, Innsbruck 1985, XV–XVI, XVII–XLI.

Václav Blažek

Za PhDr. Karlem Ficem, CSc.

K pilným přispěvatelům Sborníku prací Filozofické fakulty brněnské univerzity patřil také PhDr. Karel Fic, CSc., vědecký pracovník dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR. Zpráva, že tento pracovník od nás navždy odešel, nás vpravdě zaskočila. Zemřel po krátké těžké nemoci dne 11. července 2005.

Karel Fic se narodil v malé vesničce Drahonín na Tišnovsku, ale vlastně celý život prožil v Tišnově. Zde na gymnáziu maturoval a po studiích (obor čeština – dějepis) na Filozofické fakultě MU v Brně přešel do Ústavu pro jazyk český. Tomuto pracovišti zůstal věrný až do konce života. Tady získal titul PhDr., tu v r. 1984 dosáhl vědecké hodnosti kandidát filologických věd (CSc.).

Hlavním předmětem jeho vědeckého bádání byly moravské dialekty. Jim byla věnována už jeho diplomová práce (*Popis a rozbor nářečí Drahonína a okolí*) i kandidátská disertace (*Tvoření slov v hanáckých nářečích*, 1984) a dlouhá řada příspěvků s nářeční tematikou, uveřejněných v našich i zahraničních odborných publikacích. Z těch uvádíme zvláště *Ke kvantitativním poměrům v českých nářečích z hlediska jazykovězeměpisného*, in: *Od indoevropéistike do kroatistike. Zbornik u čest Dalibora Brozovic'a*, 2004, s. 87–90. O reliktech mateřského jazyka v mluvě charvátských imigrantů na jižní Moravě pojednávají články *Stopy charvátského jazyka v nářečí Hlohovce* (*Filologia*, 1995, s. 95–99) a *O jazyku bývalé charvátské kolonizace na Břeclavsku*, in: *Město Břeclav*, 2001, s. 488–490. O jazykových změnách majících původ zejména v tzv. lidové etymologii pojednal v příspěvku *Psychologické změny v nářečním výrazivu*, in: *Pocta Dušanu Šlosarovi*, 1995, s. III–II6. Podnětný a širší dosah pro jazykovou kulturu má článek *Jazykovězeměpisné aspekty morfologie a kodifikace (na příkladu substantivní deklinace)*, in: *Spisovnost a nespisovnost. Zdroje, proměny a perspektivy*, 2004, s. 55–59. Nový nářeční materiál zpracoval v článku *K typům pojmenování v rámci jedné specifické sémantické skupiny výrazů*, *NŘ* 78, 1995, s. 26–30.

K Sborníku prací Filozofické fakulty brněnské univerzity měl zvlášť kladný vztah. Tady vyšel jeho první článek *Současný stav nářečí v Drahoníně na Tišnovsku*, zde také uveřejnil velký počet

zasvěcených recenzí, v nichž hodnotil různé aktuální jazykovědné publikace našich i zahraničních autorů, zvláště připomínáme jeho hodnocení Slovánského a Karpatského jazykového atlasu. Jmenované periodikum také několikrát podrobil hodnocení v jiných časopisech.

Ve vlastivědných sbornících uveřejnil řadu detailních popisů tradičních nářečí (např. *Tišnovsko, Klobouky u Brna, Břeclav, Velké Pavlovice*). Umožnil tak poznání současného stavu některých moravských nářečí.

Na dialektologickém pracovišti AV ČR se zapojil do vypracování stěžejního díla české dialektologie – *Českého jazykového atlasu*. Pro Atlas se účastnil sběrů nářečního materiálu v terénu (celkem v 15 venkovských a 14 městských lokalitách), podílel se na pokusném mapování, později pro jednotlivé svazky tohoto spisu vypracoval 186 výborných map a komentářů. Je spoluautorem všech pěti svazků Atlasu (1992, 1997, 1999, 2002, 2005). Musím vyzvednout, že právě Ficovy mapy patří k těm nejpřehlednějším, dobře čtivým a že jeho komentáře obsahují četné nové výklady a uvádějí do příslušné problematiky opravdu zasvěceně.

Jako spoluředitel grantových projektů na Ostravské univerzitě přispěl do dvou sborníků *Mluvená čeština na Moravě* (1997) a *Tváře češtiny* (2000).

Z jeho zaujetí slovtvorbou vyplynuly články *Tvoření detoponymických adjektiv v nářečích na Moravě*, in: Sborník prací Pedagogické fakulty v Ostravě, 86, 1983, s. 211–214) a *K tvoření zemědělských pojmenování v českých nářečích*, NŘ 79, 1996, s. 196–203. Jeho zájem o toponomastiku vyústil v napsání několika statí svázaných s touto problematikou, např. *Pomístní názvosloví v Tišnově*, ZMK ČSAV 1981, s. 502–505; *Nářečí a pomístní jména Velkých Pavlovic*, in: Město Velké Pavlovice 2002, s. 264–272.

Nelze opomenout jeho záslužnou účast na mezinárodním projektu *Slovanský jazykový atlas*. Dr. Fic byl členem autorského kolektivu foneticko-morfologické sekce tohoto projektu a podílel se na vydávání uvedeného díla jako koordinátor za českou stranu. Pro vydané svazky pořídil řadu map a komentářů. Na základě své úspěšné práce se stal členem Mezinárodní komise Slovánského jazykového atlasu při Mezinárodním komitétu slavistů.

Dr. Fic nikdy nezapřel povahu historika. Kvalitní jazykovědec se v něm pojil s badatelem s vlastivědnými a historickými zájmy. Opravdu s nadšením zkoumal v matrikách a různých archivních materiálech. Výsledkem tohoto jeho bádání byla zejména publikace o jeho rodné vsi – *Drahonín*. Jde o mimořádně kvalitní, příkladnou, čtivou, zcela nevšední monografii o historii jedné obce. V ní bych zvláště vyzvedl rodokmeny všech drahonínských rodin.

Po léta byl neuvěřitelně všímavým, pozorným kronikářem Tišnova. Z této jeho funkce vyplynuly kapitoly do velké vlastivědné publikace *Tišnovsko – vlastivěda kraje od Pernštejna k Veveří*, Tišnov 1999.

Jako autor množství *jazykových zrcátek* pro deník Rovnost se zasloužil o vyšší úroveň jazykové kultury u nás. Část z nich byla uveřejněna v kolektivní publikaci *O češtině každodenní*, Praha 1984.

V pojednání o dr. Karlu Ficovi nelze nepřipomenout také fakt, že dlouhá léta externě vyučoval na Pedagogické fakultě MU. Přednášel tam stylistiku, vývoj jazyka a historickou mluvnici. Kromě toho byl na fakultě členem různých zkušebních komisí a bystrým posuzovatelem diplomových prací.

V dr. Karlu Ficovi odešel pozorný spolupracovník, který kolem sebe šířil pokoj a radost, zkrátka dobrý člověk, na kterého se nezapomíná.

Jan Balhar

Oswald Szemerényi und Adolf Erhart

I. Im Nachlass von Adolf Erhart (1926–2003) am Institut für Sprachwissenschaft der Masaryk-Universität Brünn und in Erharts privatem Archiv (für dessen Überlassung ich Frau Dagmar Erhar-